

ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНА СЕКЦІЯ ПРОБЛЕМИ РЕЦЕПЦІЇ ТВОРЧОСТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО

Лідія Ковалець

доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича, lidijakovalets@gmail.com

БОГДАН ЛЕПКИЙ ПРО ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА ТА ОЛЬГУ КОБИЛЯНСЬКУ

1. Рецепція теми «Б. Лепкий і Буковина» в українському літературознавчому дискурсі, підсумки її вивченості та сучасний стан (праці В. Вознюка, М. Зушмана, Л. Ковалець, Ю. Микосянчик, Р. Чопика й інших дослідників). Необговорені питання, на яких варто зосередити увагу, важливість залучення до цього нових методик і виходу на ширшу джерельну базу. Актуальність проблеми з огляду на наше теперішнє глибше усвідомлення важливості європейського контексту для розвитку українського письменства.

2. Становлення й розвиток літературних та й суто людських зацікавлень Б. Лепкого Буковиною і художнім процесом у краї через прочитане в гімназійні, студентські роки та пізніше (автобіографічна повість письменника «Казка мого життя», збірка нарисів «Незабутні», міркування в епістолярії та мемуаристиці, інших працях). Стосунки з буковинцями, листовні й безпосередні контакти з ними (Мик. Івасюком, Яр. Весоловським, О. Маковеем, О. Кобилянською та ін.). Публікації творів, літературно-критичні виступи Б. Лепкого на сторінках газети «Буковина», їхній резонанс у місцевому та загальноукраїнському читацькому колі. Вихід у Чернівцях збірок «З села» (1897, 1909) та «Кидаю слова» (1911), їх досі невідстежена видавнича історія.

3. Особисте знайомство, листування та спілкування з О. Кобилянською (починаючи приблизно з 1898 року). Літературно-критичні відгуки про її писання («Царівну» як «одну з кращих повістей в українській літературі»; «Землю» як «оден з більших літературних творів, якими може повеличатися наше письменство» та ін.). Переклади Б. Лепким польською поезій у прозі О. Кобилянської й окремих її новел. Концептуальність виступу Б. Лепкого як поета і прозаїка в альманасі «За красою» на честь О. Кобилянської (Чернівці,

1905). Особливості видання Б. Лепким повістей «Царівна» та «Людина» в таборі для українських військовополонених у Вецлярі (Німеччина) 1919 року, фактично других після першопублікацій цих творів. Текстологічні підходи видавця, повнота збережених текстів, на відміну од їх наступних «радянських» видань.

4. Століття з часу підготовлених Б. Лепким значущих видань творів видатного буковинця (Федькович Осип-Юрій. Вибір поезій. Берлін: Друкарня Шарфого у Вецлярі, 1922 (Бібліотека «Українського Слова», ч. 25); Федькович О. Казки. Київ-Ляйпціг, [1922] (Друкарня Шарфого у Вецлярі). Зміст і структура цих книжок, принципи відбору текстів (домінування у збірці поезій творів жовнірської тематики), ідейно-патріотична й естетична своєрідність видань. Значення їх для ознайомлення з Буковиною та її видатним літературним репрезентантом широкого читача за кордоном.

5. Передмова до обидвох згаданих видавничих проєктів – заходи Б. Лепкого з популяризації українського письменства (зокрема життя та творчості Ю. Федьковича й О. Кобилянської) в українських таборових часописах Німеччини 1915-1918 років («Просьвітній листок», «Громадська думка», «Вісник Союзу Визволення України» та ін.). Б. Лепкий як один з найактивніших кореспондентів цих видань, один із редакторів «Громадської думки», загалом відзначений у проведенні культурно-освітньої роботи в таборах полонених українців у Вецлярі, а відтак як співробітник видавництва «Українське Слово» в Берліні.

6. Федьковичівський матеріал в укладених Б. Лепким «Струнах», «антології української поезії від найдавніших до нинішніх часів» (Берлін, 1922) – літературно-художній ілюстрований антології-хрестоматії, створеній «для вжитку школи й хати» і випущеній берлінськими видавництвами «Українська народна бібліотека» й «Українське Слово». Скрупульозність упорядника й автора передмов у підходах до викладу біографічних відомостей про Ю. Федьковича й оцінок його спадщини. Акцентування на феноменальному враженні, яке справила творчість автора «Нічлігу» на

покоління молоді 1860-х років («їх співали й училися напам'ять»), глибокій взаємопов'язаності Ю. Федьковича зі своїм краєм («туга за рідною Буковиною скріпила його творчість»), шевченківських і шопенгауерівських впливах на творчість та світовідчуття поета тощо. Б. Лепкий як виразник модерністського розуміння феномену Ю. Федьковича («В українській літературі займає одно з провідних місць не як поет ідеології, а як мистець слова й поетичного погляду на світ і на людське життя, зокрема на життя Гуцульщини, котру він оспівав, як ніхто другий»).

7. Століття з часу виходу спеціальної статті Б. Лепкого «Ольга Кобилянська. В тридцяті роковини її літературної діяльності», що побачила світ 1922 року в журналі для українців за океаном «Свобода». Відзначення автором трьох особливостей авторки: 1) вона «не змарнувала свого дару Божого й не закопала талану у землю, /.../ була одною з тих, що мали відвагу сказати «ні!» І я людина, і я маю право бути собою»; 2) вона, О. Кобилянська, – українка («роджена серед румунів, а вихована серед німецької культури, коли тільки зрозуміла, що вона українка, то всю свою працю присвятила Україні»); 3) це «тиха революціонерка» («тиха, бо в неї нема цих крикливих звуків, цього агітаторського гесту [тобто жесту]», вона «переводила революцію у творчості, в поглядах літературних і в поглядах на світ у життя»).

8. Популяризація Б. Лепким творчості Ю. Федьковича та О. Кобилянської у численних працях узагальненого плану, розрахованих на польськомовного, німецькомовного, чеськомовного читача (скажімо, у статті «Про українську літературу», 1903, де твори письменниці відзначаються як такі, що «змальовують життя інтелігентної жінки, її боротьбу з поглядами оточення, тугу за життям та світом, а також характеризуються певним психологічним аналізом, чудовими описами природи...»). Або ж у праці «Чим жива українська література», 1915, де виклад про Ю. Федьковича розпочинається так: «На Буковині явився співак великого і чистого голосу, співак гуцульської слави, автор «Довбуша», жовнірських пісень і чудових оповідань. Ударив в давний лицарський тон, затягнув пісню на високу нуту.

Збудив земляків»). Особлива тональність подібних характеристик, їх глибока змістова й емоційна наповненість як запорука кращого пізнання реципієнтами цього матеріалу.

9. Міркування Б. Лепкого про особливості творчої манери Ю. Федьковича й О. Кобилянської як матеріал для порівняльних студій над українським письменством (спостереження О. Царик).

10. Праця Б. Лепкого на початку ХХ ст. над нарисами про письменників із Буковини, нез'ясована доля цих рукописів. Важливість підготовки максимально повного збірного видання розмислів письменника про літературу Буковинського краю задля активнішого залучення їх у сучасний літературознавчий контекст.